

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. május 13.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A vizsgázó teljesítményének értékelésére nem lehet hatással, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli az esszé és esetelemzés megoldásának lehetséges tartalmi összetevőit. Az ettől eltérő jó megoldást el kell fogadni.

A dolgozatot piros színű tollal kell javítani és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelölni a súlyosabb helyesírási, nyelvhelyességi stb. hibákat.

A feladatok alatt található négyzetben az elérhető maximális pontszám van feltüntetve, az értékelő a mellette levő üres négyzetbe írja az általa megállapított pontszámot.

Amennyiben a vizsgázó a II. rész mind a két (A. és B.) feladatsorából oldott meg feladatokat, és nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyiknek az értékelését akarta, az érettségi dolgozatot értékelő tanár feladata annak eldöntése, melyik megoldás a tartalmasabb, majd azt értékeli.

Egyes esszéfeladatoknál a tanuló két kérdés megválaszolása közt választhat, de csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont. Amennyiben tévedésből mind a két feladatot megoldja a vizsgázó, és nem jelöli áthúzással, melyiket értékeljék, az érettségi dolgozatot javító tanár dönti el, hogy melyik feladat kidolgozásáért jár több pont és azt veszi figyelembe.

Amennyiben bármely feladat értékelésénél a témataartás kompetenciát nulla ponttal értékeli a javító, azaz úgy ítéli meg, hogy a vizsgázó egyáltalán nem a megfogalmazott feladatot oldotta meg, a feladat egészének értékelése nulla pont, más kompetenciára vagy szempontra pontszám nem adható.

Egyes feladatoknál a könnyebb differenciálhatóság érdekében a feladat részpontszámainak összegét osztani kell kettővel.

Az adható fél pontok miatt előfordulhat, hogy a vizsgázó által elért összpontszám nem egész szám. Ebben az esetben kerekítést kell végezni. A kerekítést nem feladatonként, hanem csak egyszer, a feladatonként elért pontok összeadása után kell elvégezni, a végső pontszám megállapításához!

Az értékelő a javítás, értékelés végeztével kitölti a vizsgázó által elért összpontszámot tartalmazó táblázatot.

I. rész

Társadalomismeret és jelenismeret

1. Esszé

A)

Szempontok, kompetenciák	A civilszervezetek szerepe a társadalomban	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A válasz valóban a civilszervezetek szerepére fókuszál.	2
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	<p>A feleletben a vizsgázó lényeges elemeket emel ki. Pl.: a civilszervezetek a társadalom fontos alkotóelemei. A civilszervezetek az egyén és az állam között helyezkednek el. Hatékonyan kezelik a bázison felmerült problémákat. Szerepvállalásuk hozzájárul a társadalmi gondok kezeléséhez. Jellemző rájuk a problémák észlelésének és rendezésének rugalmassága. A vizsgázó említi a szubszidiaritás elvét. (=Elv, amely szerint minden döntést és végrehajtást a lehető legalacsonyabb szinten kell meghozni, ahol a legnagyobb hozzáértéssel rendelkeznek.)</p> <p>A vizsgázó különbséget tesz a civilszervezetek és a civil tagok között. Megállapítja, hogy a civil tagok az államtól és annak hatalmi ágaitól jogilag függetlenek. Önként csatlakoznak a szervezethez.</p> <p>Kitér arra, hogy a társadalmi szervezetek működését a jogszabályok keretei között az adott szervezet alapszabálya határozza meg, amely biztosítja a célkitűzéseknek megfelelő demokratikus, önkormányzati elven alapuló működést, elősegíti a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését.</p> <p>A vizsgázó leírja, hogy a civilszervezet tagja részt vehet a társadalmi szervezet tevékenységében és rendezvényein, választó és választható, valamint eleget kell tennie a tagságból fakadó, az alapszabályban meghatározott kötelességeinek.</p>	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a civilszervezetek társadalomban betöltött szerepéről. Használja például a szubszidiaritás, a nonprofit szervezet, a jogi forma, az alapítvány, a közhasznú alapítvány, az önkéntesség kifejezéseket. Leírja, hogy a civilszervezethez tartozás egyidejűleg jog és kötelesség.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. Pl.: írhat a civilszervezetek és az állam kapcsolatáról, a különböző egyházi karitatív szervezetek tevékenységéről, a katasztrófák idején nyújtott rendezett és gyors belföldi és külföldi segítségről.	3

Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák említése)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből megismert mintát említ.	2
Összesen		15

B)

Szempontok, kompetenciák	Gyermek- és ifjúságvédelem a modern társadalmakban	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A válaszban a vizsgázó a gyermek- és ifjúságvédelem modern kori jelenségére fókuszál.	2
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A vizsgázó a feleletben lényeges elemeket emel ki. Például meghatározza a gyermek- és ifjúságvédelem fogalmát. Szűkebb értelemben olyan szervezett beavatkozási módok, intézmények, foglalkozások, módszerek, amelyek a családon belül vagy azon kívül segítik kielégíteni a gyermekek (a kiskorúak és/vagy a fiatalok) szükségletét. Zavar esetén korrigálják, helyreállítják, ezek eredménytelensége esetén átveszik a család szerepét. Tágabb értelemben a gyermek- és ifjúságvédelem minden olyan tevékenység, amelyet a gyermek érdekében a család, az óvoda, az iskola, a munkahely, illetve a társadalom bármely intézménye a gyermekek és az ifjúság alapvető szükségleteinek kielégítése érdekében tesz. Ilyen lehet: kedvezmények, juttatások nyújtása, intézményi ellátás biztosítása, jogszabályalkotás stb. Ez az értelmezés mind a „harmonikusan fejlődő”, mind a hátrányos helyzetű, a potenciálisan vagy valóban veszélyeztetett gyermekekre és fiatalokra is kiterjedhet. Így a gyermek- és ifjúságvédelem a szociálpolitika egyik részterülete. A vizsgázó megemlíti, hogy a gyermek- és ifjúságvédelem a történelem során sokat változott.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a gyermek- és ifjúságvédelemmel, annak általános társadalmi szerepével kapcsolatosan. Használja a nevelőszülő, a gyermekotthon, a csecsemőotthon, a befogadás, az átmeneti otthon, a gondozás, a gyám, a védőnő, a pártfogó, a krízishelyzet kifejezéseket.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. Például leírja, hogy a Magyarországon zajló gazdasági változások társadalmi átalakulást is okoztak, okoznak. A	3

	rendszer váltás óta a társadalmi különbség nőtt. Sokan lemaradtak, gazdasági szempontból hátrányos helyzetbe kerültek. Emellett a családszerkezet átalakulásából adódó problémák kezelése és a napjainkban egyre jobban terjedő (mind a gyermekek ellen, mind az általuk elkövetett) erőszak is újabb kihívásokat jelent.	
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák említése)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből megismert példát említ.	2
Összesen		15

2. Forráselemzés

Szempontok, kompetenciák	Hirdetések	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A vizsgázó válaszában az életmódváltásról ír, és kitér az adott elemzési szempontokra.	1
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emel ki. Pl.: a gazdasági fejlődés növekvő termékmennyiséget produkál, ez pedig szükségessé teszi a termékek reklámozását, a fogyasztás iránti igény feltámasztását. A fogyasztás vágya a mindennapi életmód változásával jár együtt. A XIX. század végi életmódra döntő hatást gyakorolt a második ipari forradalom miatt bekövetkező ugrásszerű gazdasági fejlődés. A modern technika nem jut el minden háztartásba, de az igény iránta mindenütt érződik. Ez állandó fogyasztásra sarkall. A vasúthálózat kiterjedésével megszületett a tömegközlekedés. A tömegközlekedési eszközök megjelenésével a távolságok lerövidültek, mód nyílt arra, hogy a szabadidőt az otthontól távol töltsék. A postai szolgáltatások olcsóbbá, így tömegesebbé váltak. A higiénia fejlődése élhetőbbé tette a hétköznapi életet. A polgári lakásokban megjelent a fürdőszoba. A megfizethető szolgáltatások megjelenése lehetővé tette a szabadidős tevékenységeket, a sportot és a turizmust.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a XX. századi életmód változásáról. Használja a második ipari forradalom, a fejlődő	2

tudás, a szakmai nyelv használata	infrastruktúra, a közművesítés, a munkaidő csökkenése, a szabadidő növekedése stb. kifejezéseket.	
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. Pl.: a polgári társadalmak megjelenése megkönnyítette a társadalmi rétegeken belüli mozgást. Nőtt az alkalmazottak száma, akik hasonlítani akartak a tulajdonosi réteghez.	1
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák említése)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és azt meg is indokolja. Életszerű példákat hoz. Említ a médiából vagy saját környezetéből megismert példákat is.	1
Összesen		10

3. Értelmezés**7 pont**

- a) A menedékjogi kérelmet benyújtók száma 2013-ban 8,7 (~ 9)-szeresére nőtt.
1 pont
- b) A tranzit ország jelentése: Az ide érkező migráns minél előbb egy harmadok országba kíván távozni.
1 pont
- c) Az illegális migráció veszélye az ellenőrizhetetlenség, a hozzá kapcsolódó, és abból hasznot húzó cselekmények. Pl.: Az embercsempészet, az emberkereskedelem, a szervezett bűnözés, a hamis úti,- és személyi okmányok előállítás, a feketegazdaság növekedése, a korrupció. A jelenség számos gazdasági, egészségügyi, és szociális feszültség okozója lehet.

Minden, tartalmában helyes megállapítás 1 pont, legfeljebb

5 pont

4. Fogalomfelismerés**4 pont**

1. passzív ház	D
2. történelmi egyházak	A
3. emancipáció	B
4. hierarchia	C

*Minden helyes válasz 1 pont.***5. Meghatározás****4 pont**

- alkotmány
- fellebbezés
- mandátum
- altruizmus

Minden helyes válasz 1 pont.

6. Keresztrejtvény**4 pont**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1					P			K					
2					O			O					
3					L			A					
4					G			L					
5					Á			Í					
6				F	R	A	K	C	I	Ó			
7					M			I					
8					E			Ó					
9					S								
10					T								
11					E								
12	I	N	T	E	R	P	E	L	L	Á	C	I	Ó

Minden helyes válasz 1 pont.

7. Kiválasztás**3 pont**

Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Német Szövetségi Köztársaság, Olaszország.

5-6 jó megoldás: 3 pont

3-4 jó megoldás: 2 pont

1-2 jó megoldás: 1 pont

0 jó megoldás: 0 pont

8. Ábraelemzés**8 pont**

a) Korfa

1 pont

b) Lehetséges válaszok:

- 2007-re 1950-hez képest kb. négyszeresére nőtt a 65 évnél idősebbek aránya. (4,9%-ról 21,5%-ra)
- 2050-re a 15 évnél fiatalabbak aránya a 1950-es értéknek a negyedére csökkenhet. (35,4%-ról 8,6%-ra)
- 2050-re jelentősen megváltozhat a 90 évnél idősebb nők és a 90 évnél idősebb férfiak egymáshoz viszonyított aránya. (2007-ben a 90 évnél idősebb férfiak száma ~ 0,2 millió, a nőké ~1 millió.) (2050-ben a 90 évnél idősebb férfiak száma ~ 2 millió, a nőké ~4 millió.)
- 2050-ben a 15 és 64 éves korosztályon belül a fiatalok aránya 55-60%-a lehet a 60 évnél idősebbekének.
- Mindhárom időszakban korcsoportonként rendre közel egyenlő a munkavégző korú férfiak és nők száma.

Minden, tartalmában helyes válasz 1 pont, legfeljebb

3 pont

- c) A belépő munkavégzők száma alatta marad a jelenlegi munkavégző népességnek, emiatt egyre több inaktív emberről kell gondoskodni a jövőben. Ez egyre növekvő terhet ró az aktív népességre.

Megoldás lehet:

A jövőben bővíteni szükséges a foglalkoztatottak körét. Ennek egyik módja a nyugdíjkorhatár emelése. Új családpolitikai ösztönző-rendszert kell kidolgozni. A növekedés-központúságot váltsa fel a fenntarthatóság-központúság. Elő kell segíteni nemzedékek közötti szolidaritást.

Minden, tartalmában helyes válasz 1 pont, legfeljebb

4 pont

II. rész

A) Gazdasági ismeretek

1. Meghatározás

5 pont

1. C
2. A
3. B
4. D
5. C

Minden helyes válasz 1 pont.

2. Kiegészítés

5 pont

- a) szolgáltatás
- b) vegyes gazdaság
- c) állam
- d) közgyűlés
- e) infláció

Minden helyes válasz 1 pont.

3. Elemzés

Szempontok, kompetenciák	A sikeres kisvállalkozás	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-központúság	A vizsgázó a rendelkezésre álló források alapján egy sikeres kisvállalkozási utat, lehetőséget mutat be.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása a szakmai nyelv felhasználásával	Bemutatja azokat a fogalmakat, amelyek a külső, belső marketinggel függnek össze. Pl.: a motiváció, a vásárlókkal, partnerekkel való kapcsolattartás, a jó hírnév fontossága, az emberi tevékenység, az emberi kapcsolatok. Bemutatja a marketingben megfogalmazott és megvalósított lehetőségeket. Kitér a kisvállalkozások előnyeire és nehézségeire, valamint arra, hogyan vihető sikerre a vállalkozás.	6
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg. A médiából vagy saját környezetéből megismert példákat említ.	1
	Összesen	10
	Összesen/2	5

4. Érvelés

Szempontok, kompetenciák	Adózás	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-központúság	A példa alapján érvel a progresszív adózás mellett és ellen.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése a szakmai nyelv felhasználásával	<p>Érvek a progresszív adózás mellett. Pl.: igazságos közteherviselés, segíti az újraelosztást, a gazdagoktól a szegények felé csoportosítja át a jövedelmet, ösztönzi a fogyasztást, élénkíti a gazdaságot, a jövedelem az alacsony jövedelműeknél nagyobb arányban marad meg, amit fogyasztásra fordíthatnak, a progresszív adózás nem büntetés, hanem a társadalmi szolidaritás része.</p> <p>Érvek a progresszív adózás ellen. Pl.: a nagyobb jövedelemből aránytalanul magas az adóhányad, s így a terhekből több jut a magasabb jövedelműekre, akik ezért nem kapnak semmilyen kompenzációt. A többletadózás nem saját döntésen alapul. Magasabb bruttó jövedelem mellett előfordul, hogy a nettó jövedelem alacsonyabb lesz. A gazdasági befektetések növekedési ütemét visszafogja, mert a jövedelemből kevesebb marad a fejlesztésre, a beruházásra. Nem ösztönözi a munkavállalót többleteljesítménnyel elért jövedelemnövelésre, ugyanis az adóalap emelkedésével a jövedelem kisebb hányada marad nála. Élénkítheti a feketegazdaságot, ha a bérek egy részét „zsebbe” kapja a munkavállaló, hogy ne nőjön az adóalapja.</p> <p>A vizsgázó használja az adózáshoz kapcsolódó kifejezéseket. Pl.: az adó, az adókulcs, az adóalap, egyenlő, illetve arányos közteherviselés.</p>	6
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg.	1
	Összesen	10
	Összesen/2	5

B) Pszichológia

1. Esszé

A)

Szempontok, kompetenciák	Hosszú távú memória	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataratás, lényegkiemelés	A vizsgázó valóban a hosszú távú memóriáról, a felejtés működéséről ír, nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	<p>Válaszában ismerteti, hogy hosszú távú memóriáról (HTM) akkor beszélünk, amikor az információk a néhány perces időtartamtól a csaknem élethosszúságú időtartamig megőrződnek. A HTM működési mechanizmusa is három lépésre osztható: kódolás–tárolás–előhívás.</p> <p>1. <u>Kódolás</u>: jelentősen alapszik, de egyéb kódokat is használ. Pl.: akusztikus. A másik ember hangjának felismerése a telefonban.</p> <p>2. <u>Tárolás</u>: az emléknymok rögzülése hosszan tartó folyamat. Az óriási kapacitású hippocampusznak (agyi képlet, a halántéklebeny csúcsához közel) a szerepe fontos a tárolásban.</p> <p>3. <u>Előhívás</u>: HTM-ből történő felejtés sok esetben nem annyira az információ elvesztésének, inkább az információ hozzáférhetetlenségének eredménye. Az előhívás hibáinak oka lehet a rossz előhívási támpont használata vagy az interferencia jelensége.</p> <p>A felejtés érzelmi tényezői különböző módon befolyásolhatják a hosszú távú memóriát.</p> <p>Az érzelmi töltésű helyzeteken többen gondolkodunk, ismételtetjük, jobban megszervezzük a felkavaró emlékeket, így jobban megmarad az emlékeink között.</p> <p>A villanófényemlék élénk és viszonylag állandó rögzítése azoknak a körülményeknek, amelyek között egy érzelmi töltésű, jelentős eseményt éltünk át (pl.: a 2001. 09. 11-i események).</p> <p>Az érzelem a kontextushatás révén is befolyásolhatja az emlékezetet. Az emlékezet akkor a legjobb, amikor az előhívás kontextusa megegyezik a kódolás kontextusával.</p> <p>Az elfojtási hipotézis, hogy bizonyos gyermekkori érzelmetli élmények annyira traumatikusak lehetnek, hogy ha beépülnének a tudatba, az egyéneken évek múlva is elhatalmasodna a szorongás. Az elfojtás tehát az előhívási zavarok végletes formáját képviseli.</p>	4
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a hosszú távú memória (HTM), az emlékezet, a kódolás, a tárolás, az előhívás, a hippocampusz, az interferencia, a felejtés, a villanófényemlék, a kontextushatás, az elfojtás, a szorongás stb. szakkifejezéseket.	4

A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-központúsága	A vizsgázó a kifejtésben rávilágít, hogy az amnézia kutatása nagyban hozzájárult a memória megismeréséhez. Megemlíti (megemlítheti) az anterográd amnéziát, amely a traumát követő új események kódolásának, tárolásának és előhívásának zavara, míg a retrográd amnézia a sérülést megelőző emlékek felidézésekor válik nehézkessé.	4
A téma aktualizálása (életszerű példákat is említ), önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja az esszében megfogalmazott elméleti ismereteit.	4
Összesen		20
Összesen/2		10

B)

Szemponatok, kompetenciák	A hippokratészi vérmérsékleti típusok	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás, lényegkiemelés	A vizsgázó valóban temperamentumtípusokról ír. Felsorolja és jellemzi a hippokratészi négy vérmérsékleti típust. Vácsolja a fogalmak közti összefüggéseket, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Válaszában ismerteti, hogy a temperamentum egy egyén jellegzetes hangulata, ingerlésre való érzékenysége és energiaszintje. A temperamentumot általában genetikai hajlamnak tekintik, mert feltűnő különbségek vannak az újszülöttek ingerlésre való válaszkészségében, általános hangulatában és aktivitásszintjében. Hippokratész (i. e. 400 körül) leírta, hogy az emberi testben a négy természeti elem (tűz, víz, föld, levegő) tükröződik, és ezeket a négy testnedv képviseli: 1. Vér: szangvinikus. A bizakodó. Jókedvű, magabiztos, optimista, társaságban jól érzi magát, könnyen tesz szert új barátokra. Lobbanékony, gyakran feledékeny. 2. Fekete epe: melankolikus. A szomorú. Nagymértékű gondosság, alaposság, komolyság jellemzi. Szeret egyedül lenni, kedveli a csendet. Nagyon érzelemorientált, érzelmei vagy az eksztázisig emelhetik, vagy a kétségbeesésbe taszíthatják. Gyakran kreatívak. Depresszióra hajlamosak. 3. Sárga epe: kolerikus. Lobbanékony. Ez a személyiségtípus hirtelen haragú, lobbanékony, mégis jobban jellemzi a felkészültség és fegyelmezettség. Vezető és irányító, tele ambíciókkal. Nehezen kér bocsánatot, túlzott dominancia jellemzi. 4. Nyálka: flegmatikus. Közönyös. Tevékenységét lassan végzi, lustaságra hajlamos. Szívesen foglalkozik olyan	4

	dolgokkal, amelyek nem igényelnek túl sok energiát. Kedves, megbízható, kiszámítható, hűséges. Nehézen motiválható.	
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a temperamentum, Hippokratész, a vérmérséklet, a testnedv, a szangvinikus, melankolikus, kolerikus, flegmatikus, a vér, sárga epe, fekete epe, nyálka, személyiségvonás stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-központúsága	Kifejtésében rávilágít arra, hogy a kategorizálás mindig pontatlan, elnagyolt, mégis a pszichológia biológiai nézőpontjának kiindulásaként szolgál. Hippokratész úgy vélte, hogy ha valamelyik testnedv túlsúlyba jut a testben, akkor az ennek megfelelő temperamentum lesz az uralkodó.	4
A téma aktualizálása (életszerű példákat is említ), önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja az esszében megfogalmazott elméleti ismereteit.	4
	Összesen	20
	Összesen/2	10

2. Elemzés

Szempontok, kompetenciák	A Patchwork vagy mozaik család	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
A feladat megértése, témátartás, lényegkiemelés	Valóban arról ír, hogy milyen jellemzői vannak a patchwork családnak és melyek azok a tényezők, amelyek hozzájárulnak a mozaik család boldogságához. Példát ír a jelenségre, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	1
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Ismerteti, hogy patchwork családok élete tele van elkerülendő csapdahelyzetekkel. Ahhoz, hogy ezek a családok jól működjenek, több dolgot is végig kell gondolni. A mozaikcsaládok életében az egyik legfontosabb szerepe a türelemnek van. A túl gyors, erőltetett kialakulás nagyon sok konfliktust okozhat. Mindenkinek szüksége van felkészülési időre. Leírja, hogy nagy figyelmet kell szentelni a megfelelő személyes tér kialakítására. Fontos annak az ismerete, hogy a gyerekek lényegében idegenként kénytelenek együtt élni, hiszen a mozaikcsaládos életformát a szülők, és nem ők választották. Szülő és a gyermek soha nem válhat el. A válás nem	3

	szünteti meg a kapcsolatot az eredeti szülő és a gyermek között. Az új családban a legtöbb, ami a gyerekektől elvárható, hogy megadják minden családtagnak az alapvető tiszteletet. Szeretetre viszont senkit sem lehet kötelezni. Különösen vigyázni kell az új család határaitra, az új párkapcsolatra. Egyik legnagyobb csapdahelyzet, hogy ki neveli jobban a saját gyerekeit. Érdeemes őszintén felvállalni, hogy nincsenek mindenkire egyformán alkalmazható, abszolút jó megoldások.	
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a patchwork, a mozaikcsalád, az alkalmazkodás, a tolerancia, az összehangolódás, a türelem, a figyelem, a válás, a kompromisszum, stb. szakkifejezéseket.	2
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-központúsága	Kifejtésében megjelenítheti, hogy mozaikcsaládban élni nem könnyű, de kompromisszumokkal, kreativitással nagyon izgalmas és tartalmas lehet benne az élet. Az ilyen családban élő gyermekek nagyon jól megtanulhatnak alkalmazkodni, rugalmasan szabályozni a kapcsolataikat.	2
A téma aktualizálása (életszerű példákat is említ), önálló vélemény megfogalmazása	Önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja a leírtakat.	1
	Összesen	10
	Összesen/2	5

3. Elemzés

Szemponatok, kompetenciák	Z generáció	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
A feladat megértése, témataratás, lényegkiemelés	Valóban arról ír, hogy melyek a Z generáció a jellemzői. Kifejti, hogy véleménye szerint hogyan oktathatóak és nevelhetőek sikeresen az ebbe a generációba tartozó fiatalok. Nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	1

A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	<p>Ismerteti, hogy a generációkutatás hozzájárul annak megismeréséhez, hogy milyen készségek, képességek fejlesztése szükséges az új generációk hatékonyabb tudáslekepezéséhez, és milyen módszerek vezethetnek sikerhez.</p> <p>Felsorolhatja, hogy a generációk sorrendje a következő:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Csendes generáció (1925-1942) • Baby Boom generáció (1943-1960) • X generáció (1961-1981) • Y generáció (1982-1995) • Z generáció (1996-tól napjainkig) <p>Ír arról, hogy az új generációk motivációs struktúrájában nem lehet továbbra is meghatározó a hagyományos jutalmazás és büntetés. Az Y és Z generációs fiatalok körében a szereplés, megmutatkozás, önkifejezés, megmérettetés, a siker lehetőségének biztosítása eredményesebb. Ehhez pedig újra kell gondolni a pedagógiai módszereket és tanuló központúvá szükséges tenni az oktatást-tanítást, a tudomány közvetítést. Ebben segítséget, eszközöket adhat az Z generáció által különösen elvárt internet és multimédia alkalmazása, a kooperatív módszerek, a projekt és probléma alapú oktatás. Ennek hiányában számolnunk kell szorongással, önértékelési zavarokkal, stresszes állapottal és agresszióval. Ezen utóbbiak elkerülésének kulcstényezői a pedagógus és a szülők részéről a bizalom, az elfogadás, a türelem és SZERETET.</p> <p>A Z generáció a világ első globális nemzedéke. Ugyanazon a kultúrán nőnek fel, és ugyanazokat az ételeket, divatot, helyeket szeretik. Ők maguk is kapcsolatban állnak egymással, a világhálón, a közösségi oldalakon keresztül.</p>	3
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	Használja a generációkutatás, az X-, az Y-, a Z generáció, a digitális, az internet, a multimédia, a globális stb. szakkifejezéseket.	2
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-központúsága	Kifejtésében megjelenítheti, hogy a Z generáció tagjai a világhálón, a közösségi oldalakon kapcsolatban állnak egymással. Olyan szavakat, kifejezéseket használnak, amelyeket más generáció nem ért. A globalitás a nyelvi eszköztárukra is jellemző.	2
A téma aktualizálása (életszerű példákat is említ), önálló vélemény megfogalmazása	Önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja a leírtakat.	1
Összesen		10
Összesen/2		5